

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚEI

DREPT PROCESUAL CIVIL

(judecători, procurori)

CURRICULUM

FORMATORI:

Elena BELEI,

Vera MACINSKAIA,

*judecător la Curtea Supremă de Justiție,
Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ*

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Dreptul procesual civil reprezintă cu certitudine, cea mai dinamică și vie ramură a dreptului. Ea asigură realizarea unor garanții fundamentale stabilite în Constituția RM, ordonează titularii de drepturi în intenția lor de a accede la justiție. Importanța practică a dreptului procesual civil atât ca ramură de drept, cât și ca disciplină de studiu este cu atât mai importantă cu cât este vorba de persoane îndrituite de lege cu funcția înfăptuirii justiției, adică de magistrați.

Justițiabilii își formează imaginea asupra activității instanțelor de judecată și în privința calității actului de justiție având în vedere contactul direct cu sistemul judecătoresc, cu modalitatea de înfăptuire a justiției și reieșind din eficiența executării dispozițiilor judecătorești. Funcțiile procesului civil coincid cu cele ale justiției: apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime, restabilirea ordinii juridice încălcate și garantarea proceselor democratice.

Pornind de la considerentele menționate, prezentul suport a fost conceput să conțină informații cit mai multe și mai utile, necesare audiențelor INJ, candidații la funcțiile de judecător și procuror, în scopul de a-i ajuta să însușească cât mai eficient actualul suport normativ procesual civil, de a înțelege rațiunile reglementărilor legale în cadrul înfăptuirii justiției, precum și pentru a-și forma deprinderi în scopul utilizării lor corecte și eficiente în practică.

Conform Constituției Republicii Moldova (art. 114), justiția se înfăptuiește numai de către instanțele judecătorești.

Actualmente în Moldova justiția civilă se înfăptuiește la 3 niveluri de jurisdicție. Organizațional, aceste verigi ale puterii judiciare sînt independente una față de alta, însă judecătoriile de drept comun și cea comercială de circumscripție se călăuzesc de aceleași izvoare de drept procesual civil – Codul de procedură civilă, alte legi și norme procesual civile.

Modulul Drept procesual civil pentru audienții INJ se constituie din următoarele discipline: Drept procesual civil - disciplină fundamentală pentru candidații la funcția de judecător și procuror, Intentarea, pregătirea și examinarea în fond a diferitor categorii de cauze civile, Metodologia întocmirii actelor procesuale civile, penale și administrative – discipline de specializare pentru candidații la funcția de judecător.

Curriculumul la Dreptul procesual civil se axează pe trei niveluri comportamentale, cu divers grad de complexitate: cunoaștere, aplicare, integrare. Nivelul cunoașterii nu presupune acumularea cunoștințelor teoretice, ci actualizarea acestora în funcție de eventualele modificări ale cadrului normativ existent. Ținînd cont de faptul că audienții INJ sunt cel puțin licențiați în drept nivelul cunoașterii se va manifesta pe cizelarea cunoștințelor pe care le dețin deja și cu care pot opera pentru a trece la celelalte niveluri. Aplicarea presupune capacitatea de a interpreta corect și sistemic legislația procesuală în vigoare, capacitatea de a depista curenți și contradicții legislative și abilitatea de a propune soluții de perfecționare a legislației în vigoare. Integrarea presupune aptitudinile de aplicare în practică a cunoștințelor teoretice referitoare la normele de drept procesual civil, soluționarea corectă a situațiilor conflictuale ținînd cont atât de legea materială, cât și de cea procesuală, manifestarea atitudinilor personale față de diverse fenomene sociale. Nivelul comportamental de integrare constituie finalitatea procesului de instruire inițială a viitorilor judecători și procurori.

În acest sens, curriculumul reprezintă un document reglator ce determină competențele profesionale necesare integrării și buneii manifestări în cîmpul muncii. Din această perspectivă studiul modulului prezentat este orientat spre familiarizarea cu modificările și completările care s-au produs în legislația procesuală civilă a RM, valorificarea întregului potențial intelectual al audiențelor pentru a cultiva deprinderi de veritabil judecător sau procuror, prezentarea practicii judiciare, inclusiv a Curții Europene pentru Drepturile Omului pentru a fortifica cunoștințele asimilate, cultivarea spiritului de respect pentru lege și pentru justițiabili.

I. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să identifice conceptele de bază cu care se operează în dreptul procesual civil;
- să definească corect noțiunile legale și doctrinale de procedură civilă;
- să determine fără echivoc normele procesuale aplicabile pentru examinarea și soluționarea diferitor situații litigioase sau nelitigioase;
- să descrie sistemul judiciar din Republica Moldova, precum și competența funcțională a instanțelor de judecată;
- să distingă poziția procesuală a fiecărui participant la proces, drepturile și obligațiile lor procesuale;
- să descrie procedura intentării pricinilor civile în judecată,
- să clarifice procedura de judecare a pricinilor;
- să determine obiectul și sarcina probațiunii în pricinile civile, precum și utilizarea mijloacelor de probă;
- să releveze tangențele activității de înfăptuire a justiției cu etapa finală - executarea dispozițiilor judecătorești;

La nivel de aplicare:

- să clasifice categorii procesual civile în funcție de diverse criterii de utilitate practică;
- să identifice legătura dreptului procesual civil cu dreptul civil, cu dreptul constituțional, familial, dreptul muncii, administrativ, procesual penal și alte ramuri de drept;
- să argumenteze rațiunea reglementărilor procesual civile;
- să sintetizeze curenți sau modalități corecte de aplicare a normelor de procedură civilă;
- să compare activitatea instanțelor de judecată cu alte căi alternative de soluționare a litigiilor civile;
- să interpreteze corect normele generale și speciale de drept procesual civil.
- să efectueze studiul comparativ al legislației procesual civile al Republicii Moldova cu legislația procesual civilă a unor state europene și să înainteze proiecte de perfecționare a legislației procesual civile;

La nivel de integrare:

- să estimeze rolul practicii judiciare în perfecționarea legislației procesual civile;
- să generalizeze practica judiciară în soluționarea cauzelor civile pentru a determina deficiențele în aplicarea legislației;
- să contribuie la perfecționarea legislației procesual civile și activității practice a instanțelor judecătorești;
- să clarifice competența instanțelor judecătorești în examinarea și soluționarea pricinilor civile;
- să aprecieze rolul judecătorului, executorului și greșierului în activitatea de înfăptuire a justiției pe cauze civile,
- să proiecteze algoritme de identificare a obiectului și sarcinii probației în diferite categorii de cauze civile;
- să întocmească actele judecătorești de dispoziție conform cerințelor normelor de drept procesual civil;
- să elaboreze proiecte de cercetare științifică în domeniul dreptului procesual civil;
- să propună concepții pentru ameliorarea activității instanțelor de judecată;
- să facă propuneri de compatibilizare a legislației și practicii autohtone cu legislația europeană și practica CEDO;
- să evalueze perspectivele evoluției dreptului procesual civil în Republica Moldova.

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Formatori	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea
		C	S	
Elena Belei Vera Macinskaia	I	20	48	Examen

III. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Modificări recente în domeniul desfășurării justiției civile	2
2.	Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil	2
3.	Instanța de judecată - subiect obligatoriu al raporturilor de procedură civilă	2
4.	Subiecții procesului civil	2
5.	Cheltuielile de judecată	2
6.	Dreptul la acțiune	2
7.	Asigurarea acțiunii civile	2
8.	Procedura specială în procesul civil	2
9.	Procedura în ordonanță	2
10.	Căile de atac în procesul civil	2
TOTAL		20

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	<p>Modificări recente în domeniul îmfăptuirii justiției civile <u>Seminarul 1.</u> Modificări referitoare la examinarea cauzelor civile în fond: Obligația instanței de a identifica subiecții dreptul cărora poate fi afectat prin soluționarea cauzei, reguli noi în procesul de probație și de înștiințare, schimbarea procedurii de adoptare a hotărârii judecătorești. Modificări referitoare la examinarea cererilor de apel. Limitarea cazurilor de trimitere la rejudecare. Schimbări esențiale referitoare la temeiurile și procedura examinării recursurilor împotriva deciziilor instanței de apel.</p>	4
2.	<p>Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil <u>Seminarul 1.</u> Principiile funcționale ale dreptului procesual civil: dreptul la un proces echitabil și componentele sale, securitatea raporturilor juridice, principiul satisfacției echitabile, principiul celerității procesuale. <u>Seminarul 2.</u> Principiile internaționale ale dreptului procesual civil: prioritatea contractelor și convențiilor internaționale, acordarea regimului național străinilor, respectarea jurisdicției instanțelor judecătorești străine, imunitatea judiciară a statelor străine și organizațiilor internaționale, legea forului în materia de procedură, exeqatur-ul hotărârilor judecătorești străine, reciprocitatea în acordarea asistenței judiciare.</p>	4
3.	<p>Instanța de judecată - subiect obligatoriu al raporturilor de procedură civilă <u>Seminarul 1.</u> Instanța de judecată ca subiect obligatoriu al raporturilor procesual civile. Poziția și rolul instanței în procesul civil. Compunerea completului de judecată. Incidentele procesuale privind compunerea completului de judecată (incompatibilitatea, abținerea și recuzarea). Delimitarea dintre competența instanțelor judecătorești de drept comun și competența altor organe cu activitate jurisdicțională (arbitraje, autorități administrative). Delimitarea dintre competența instanțelor judecătorești de drept comun și competența judecătorei comerciale de circumscripție. <u>Seminarul 2.</u> Felurile de competență jurisdicțională (materială și teritorială). Competența materială a judecătoriilor și curților de apel. Competența materială a Judecătorei Comerciale de Circumscripție. Competența jurisdicțională teritorială (locală) și felurile ei: generală, alternativă (facultativă), excepțională (exclusivă), după legătura obiectivă a pretențiilor înaintate spre soluționare. Temeiurile și procedura strămutării pricinii de la instanța sesizată la o altă instanță. Conflictele de competență jurisdicțională și soluționarea lor. Efectele încălcării regulilor cu privire la competența jurisdicțională.</p>	4

4.	<p>Subiecții procesului civil Părțile în procesul civil. Condițiile pentru a fi parte la proces. Capacitatea procesuală. Capacitatea procesuală de folosință și capacitatea procesuală de exercițiu a drepturilor procedurale civile. Sancțiunea în cazul lipsei capacității procesuale. Drepturile și obligațiile procesuale ale părților. Coparticiparea procesuală. Scopul și temeiurile coparticipării procesuale. Felurile coparticipării procesuale (obligatorie și facultativă). Drepturile și obligațiile procesuale ale coparticipanților. Succesiunea în drepturile procedurale (noțiunea și temeiurile). Procedura intervenirii în proces a succesorului în drepturi și poziția lui procesuală. Intervenienții (terțele persoane) care formulează pretenții proprii la obiectul litigiului (intervenția principală). Temeiurile și procedura intervenirii în proces a intervenienților principali. Drepturile și obligațiile lor procesuale. Intervenienții (terțele persoane) care nu formulează pretenții proprii la obiectul litigiului (intervenția accesorie). Temeiurile și procedura introducerii (intervenirii) intervenienților accesorii în proces. Drepturile și obligațiile lor procesuale.</p> <p><u>Seminar 2</u> Temeiurile și formele de participare a procurorului în procesul civil. Introducerea acțiunii (cererii). Participarea la judecata procesului. Poziția procesuală a procurorului în procesul civil. Drepturile și obligațiile procesuale ale procurorului ca participant la proces. Exercitarea căilor de atac de către procuror în procesul civil. Cererea procurorului de a se pune în executare hotărârile judecătorești. Temeiurile, scopul și formele de participare la proces a autorităților publice, organizațiilor și cetățenilor pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor altor persoane. Condiții de pornire a procesului de către autoritățile publice, organizațiile și persoanele enumerate. Drepturile și obligațiile lor procesuale. Noțiune de reprezentare judiciară. Temeiurile și felurile reprezentării judiciare (contractuală, legală, obștească, oficială). Împuternicirile reprezentantului în judecată (legalizarea calității și volumul împuternicirilor). Persoanele care nu pot fi reprezentanți în judecată</p>	4
5.	<p>Cheltuielile de judecată <u>Seminarul 1.</u> Noțiunea și felurile cheltuielilor de judecată în procesul civil. Taxa de stat și cheltuielile de judecare a pricinii. Scutirile de taxa de stat. Amânarea și eşalonarea plății taxei de stat. Restituirea taxei de stat. Cheltuielile de judecare a pricinii. Repartizarea cheltuielilor de judecată între părți și compensarea lor.</p>	4
6.	<p>Dreptul la acțiune <u>Seminarul 1.</u> Dreptul la acțiune. Dreptul la intentarea acțiunii și dreptul la admiterea acțiunii. Premisele și condițiile de exercitare a acțiunii civile. Conexiunea și separarea acțiunilor civile.</p>	4

	<p><u>Seminarul 2.</u> Modalitățile de apărare a pîrîtului împotriva acțiunii. Obiecții material-juridice și procesuale. Acțiunea reconvențională. Temeiurile și procedura de exercitare a acțiunii reconvenționale Actele de dispoziție ale părților. Modificarea acțiunii. Renunțarea de la acțiune. Recunoașterea acțiunii. Tranzacția de împăcare.</p>	
7.	<p>Asigurarea acțiunii civile <u>Seminarul 1.</u> Asigurarea acțiunii. Măsurile de asigurare a acțiunii. Examinarea cererii de asigurare a acțiunii. Anularea măsurilor de asigurare a acțiunii. Repararea prejudiciului cauzat pîrîtului prin asigurarea acțiunii. Atacarea încheierii de asigurare a acțiunii.</p>	4
8.	<p>Probațiunea judiciară și probele <u>Seminarul 1.</u> Noțiunea și scopul probațiunii judiciare. Noțiunea de probă judiciară. Noțiunea de obiect al probațiunii. Determinarea obiectului de probațiune în pricinile concrete. Îmbinarea activismului părților, participanților la proces și instanței de judecată în determinarea circumstanțelor care urmează a fi dovedite. Faptele care nu se cer a fi dovedite. Repartizarea sarcinii de probațiune între părți. Rolul instanței de judecată în reclamarea probelor necesare pentru a dovedi faptele esențiale ale pricinii. Prezumțiile probante (noțiunea și importanța). <u>Seminarul 2.</u> Clasificarea probelor: primare și secundare, directe și indirecte, verbale și scrise, personale și materiale. Pertinența probelor și admisibilitatea mijloacelor de probă. Regulile comune pentru aprecierea probelor. Felurile mijloacelor de probă. <u>Seminarul 3</u> Asigurarea probelor. Temeiurile pentru asigurarea probelor. Asigurarea probelor pînă la pornirea procesului și după intentarea procesului. Delegațiile judecătorești. Procedura de înaintare și de îndeplinire a delegațiilor judecătorești.</p>	6
9.	<p>Procedura Specială <u>Seminar 1</u> Constatarea faptelor care au valoare juridică de către instanțele de judecată Procedura încuviințării adopției. <u>Seminar 2</u> Declararea capacității depline de exercițiu minorului (emanciparea). Declararea persoanei dispărută fără urmă sau decedată. Limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea incapacității cetățeanului. Anularea limitării capacității de exercițiu și declararea capacității. Încuviințarea spitalizării forțate și tratamentului forțat al cetățeanului. Încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie a cetățeanului fără liber consimțămînt. Contestarea inexactității înscrisurilor în registrele de stare civilă. <u>Seminar 3</u></p>	6

	Aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie Sistarea temporară a valabilității și retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător	
10.	Procedura în ordonanță <u>Seminar 1</u> Condițiile de admisibilitate ale procedurii în ordonanță. Pretențiile în al căror temei se emite ordonanța judecătorească. Procedura de depunere și examinare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești. Natura juridică a ordonanței. Forma și cuprinsul ordonanței. Contestarea și anularea ordonanței judecătorești.	2
11.	Căile de atac în procedura civilă <u>Seminarul 1.</u> Dreptul de a declara apelul. Elementele apelului (subiecții, obiectul, temeiul). Instanțele competente să examineze cererile de apel. Termenul de declarare a apelului. Efectul suspensiv al termenului de apel. Procedura de judecată a apelului. Limitele judecării apelului. Împuternicirile instanței de apel. Temeiurile de ordin material și procesual pentru casarea sau modificarea hotărârii de către instanța de apel. <u>Seminarul 2.</u> Subiecții și termenul de declarare a recursului împotriva încheierilor judecătorești. Instanța competentă și procedura examinării recursului împotriva încheierilor judecătorești. Subiecții și termenul de declarare a recursului împotriva deciziilor instanței de apel. Temeiurile declarării recursului. Temeiurile inadmisibilității recursului. Efectul suspensiv al recursului. Depunerea recursului. Cererea de recurs și cuprinsul ei. Restituirea cererii de recurs. Procedura de judecare a recursului. Retragerea recursului. Limitele judecării recursului. Împuternicirile și actele de dispoziție ale instanței de recurs. <u>Seminarul 3</u> Dispozițiile judecătorești care pot fi supuse revizuirii. Persoanele care sînt în drept să depună cerere de revizuire. Instanțele competente să examineze cererea de revizuire. Temeiurile declarării revizuirii. Termenele de depunere a cererii de revizuire. Calcularea lor. Depunerea cererii de revizuire. Examinarea cererii de revizuire. Împuternicirile și actele de dispoziție ale instanței de revizuire.	6
TOTAL		48

IV. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> - să reevalueze esența publicității ședințelor de judecată; - să stabilească rolul activ al judecătorului în identificarea subiecților drepturile cărora pot fi afectate prin examinarea și soluționarea cauzelor civile; - să clarifice modul de prezentare a probelor din perspectiva stabilirii de către instanță a unui termen limitat; - să proiecteze procedura adoptării, pronunțării și motivării hotărârii judecătorești; - să estimeze temeiurile de casare hotărârilor judecătorești și de trimitere la rejudecare; - să analizeze noile temeiuri de declarare a recursului împotriva deciziilor date în apel; - să clarifice limitele revizuirii hotărârilor irevocabile prin prisma temeiurilor prevăzute de lege: 	<p>1. Modificări recente în domeniul înfăptuirii justiției civile</p> <ul style="list-style-type: none"> - înregistrare audio a ședinței fără acordul instanței; - înștiințare obligatorie a potențialilor subiecți ai litigiilor de drept; - stabilirea termenului de prezentare a probelor; - pronunțarea dispozitivului hotărârii; - temeiurile de motivare a hotărârilor judecătorești; - limitarea cazurilor de trimitere la rejudecare; - temeiuri noi de declare a recursului împotriva deciziilor instanței de apel; reevaluarea temeiurilor de revizuire;
<ul style="list-style-type: none"> - să definească principiile dreptului procesual civil; - să delimiteze categoriile de principii ale dreptului procesual civil; - să identifice principiile specifice dreptului procesual civil; - să analizeze interacțiunea principiilor dreptului procesual civil; - să aprecieze importanța principiilor dreptului procesual civil. 	<p>2. Principiile fundamentale ale dreptului procesual civil</p> <ul style="list-style-type: none"> - sistemul principiilor dreptului procesual civil; - principiile organizațional-funcționale ale dreptului procesual civil; - principiile funcționale ale dreptului procesual civil; - principiile internaționale ale dreptului procesual civil.
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice poziția și rolul instanței în procesul civil; - să stabilească exigențele cantitative și calitative de compunere a completului de judecată; - să analizeze temeiurile și procedura recuzării (abținerii) judecătorului; - să deosebească felurile de competență jurisdicțională; - să determine competența jurisdicțională materială; - să identifice criteriile după care se determină competența jurisdicțională teritorială; - să analizeze temeiurile și procedura strămutării pricinii de la instanța sesizată 	<p>3. Instanța de judecată - subiect obligatoriu al raporturilor de procedură civilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - complet de judecată; - recuzare, abținere de la judecare; - instanțe de judecată de drept comun; - competență jurisdicțională; - competență jurisdicțională după obiect; - competență jurisdicțională după teritoriu; - strămutarea pricinii; - conflict de competență.

<p>la o altă instanță;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să caracterizeze conflictele de competență jurisdicțională și să determine modalitățile de soluționare a lor; - să stabilească efectele juridice ale încălcării regulilor de competență jurisdicțională. 	
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice condițiile pentru a fi parte în proces; - să analizeze drepturile și obligațiile procesuale ale părților; - să delimiteze scopul, temeiurile și felurile coparticipării procesuale; - să definească noțiunea și să identifice temeiurile succesiunii în drepturi procedurale. - să definească noțiunea de intervenienți în proces civil; - să delimiteze felurile intervenienților; - să identifice temeiurile și procedura intervenirii în proces a intervenienților principali; - să caracterizeze temeiurile și procedura intervenirii (atragerii) la proces a intervenienților accesorii; - să stabilească argumentat efectele neatragerii sau neintervenirii în proces a intervenienților accesorii. - să argumenteze rolul și importanța participării procurorului în proces civil; - să identifice temeiurile și formele de participare a procurorului la proces civil; - să determine drepturile și obligațiile procesuale ale procurorului; - să analizeze posibilitatea exercitării căilor de atac de către procuror în procesul civil; - să formuleze noțiunea de reprezentare judiciară; - să identifice felurile reprezentării judiciare; - să determine temeiurile fiecărui fel de reprezentare judiciară; - să enumere categoriile de persoane care nu pot fi reprezentanți în judecată; - să stabilească volumul împuternicirilor diferitor categorii de reprezentanți; - să clarifice modul de legalizare a calității de reprezentant; 	<p>4. Subiecții procesului civil cu interese material și procesual juridic</p> <ul style="list-style-type: none"> - părțile în procesul civil; - capacitatea procesuală; - coparticiparea procesuală; - succesiunea în drepturile procedurale; - intervenție procesuală; - intervenția principală; - intervenția accesorie; - procurorul în procesul civil; - temeiuri ale reprezentării judiciare; - reprezentant contractual; - reprezentant legal; - interdicții de reprezentare judiciară; - împuternicirile reprezentanților judiciari

<ul style="list-style-type: none"> - să delimiteze esența și particularitățile taxei de stat și cheltuielilor pentru judecarea pricinii; - să calculeze quantumul taxei de stat în diferite cazuri; - să identifice cazurile de amânare, eşalonare și restituire a taxei de stat; - să stabilească temeiurile de scutire de taxă de stat, - să clarifice regulile de repartizare a cheltuielilor de judecată între părți. 	<p>5. Cheltuieli le de judecată</p> <ul style="list-style-type: none"> - taxă de stat; - cheltuieli de judecare a pricinii; - scutire de taxa de stat; - amânarea și eşalonarea achitării taxei de stat; - restituirea taxei de stat; - repartizarea cheltuielilor de judecare a pricinii între părți.
<ul style="list-style-type: none"> - să evidențieze dreptul la acțiune în sens procesual și în sens material; - să formuleze premisele și condițiile exercitării dreptului la acțiune în sens procesual, precum și consecințele nerespectării acestora; - să delimiteze modalitățile de apărare a pîrîtului împotriva acțiunii; - să deosebească obiecțiile material-juridice de cele procesual-juridice formulate de către pîrît; - să analizeze temeiurile și procedura înaintării acțiunii reconvenționale; - să evidențieze actele de dispoziție ale părților; - să determine limita modificării acțiunii; - să stabilească deosebirile consecințelor renunțării la acțiune și ale recunoașterii acesteia; - să clarifice esența tranzacției de împăcare; 	<p>6. Dreptul la acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> - procedură contencioasă; - dreptul la intentarea acțiunii; - dreptul la admiterea acțiunii; - premisele exercitării dreptului la acțiune; - condițiile de exercitare a dreptului la acțiune; - obiecțiile juridice ale pîrîtului; - acțiunea reconvențională; - renunțarea la acțiune; - recunoașterea acțiunii; - tranzacția de împăcare; - asigurarea acțiunii.
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze temeiurile asigurării acțiunii; - să evidențieze măsurile de asigurare a acțiunii, - să clarifice procedura asigurării acțiunii și procedura anulării și contestării încheierilor de asigurare a acțiunii; - să determine consecințele anulării măsurilor de asigurare a acțiunii. 	<p>7. Asigurarea acțiunii civile</p> <ul style="list-style-type: none"> - încheiere de asigurare a acțiunii civile; - anularea asigurării acțiunii civile - contestarea acțiunii civile - cauțiunea în contextul asigurării acțiunii civile
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze esența și etapele probațiunii judiciare; - să stabilească conceptul de probă judiciară; - să determine obiectul probațiunii în pricinile civile concrete; - să delimiteze esența faptelor notorii de faptele prejudicial stabilite; - să clarifice rolul instanței de judecată în reclamarea probelor necesare pentru a dovedi faptele esențiale ale pricinii; - să evidențieze noțiunea și importanța 	<p>8. Probațiunea judiciară și probele</p> <ul style="list-style-type: none"> - probațiune judiciară; - proba judiciară; - obiect al probațiunii; - fapte care nu se cer a fi dovedite; - sarcina probației; - prezumțiile probante; - probe primare și secundare, directe și indirecte, verbale și scrise, personale și materiale; - relevanța probelor și admisibilitatea

<p>prezumțiilor probante;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să clasifice probele după diverse criterii; - să specifice admisibilitatea și pertinența probelor; - să aplice în cazuri concrete regulile comune de apreciere a probelor; - să stabilească esența fiecărui mijloc de probație; - să compare procedura administrării fiecărui mijloc de probație; - să formuleze temeiurile pentru asigurarea probelor; - să evidențieze procedura asigurării probelor pînă la pornirea procesului și după intentarea lui; - să analizeze procedura de înaintare și de îndeplinire a delegațiilor judecătorești. 	<p>mijloacelor de probă;</p> <ul style="list-style-type: none"> - asigurarea probelor; - delegațiile judecătorești.
<ul style="list-style-type: none"> - să caracterizeze procedura de constatare a faptelor care au valoare juridică, identificînd participanții la proces, condițiile necesare pentru constatarea faptelor care au valoare juridică, - să caracterizeze procedura de încuviințare a adopției, proiectînd regulile de examinare a cererii, - să caracterizeze procedura de declararea persoanei dispărută fără urmă sau decedată, proiectînd regulile de examinare a cererii, - să caracterizeze procedura de declararea capacității depline de exercițiu a minorului (emanciparea), proiectînd regulile de examinare a cererii; - să caracterizeze procedura de limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea incapacității cetățeanului, proiectînd regulile de examinare a cererii, - să caracterizeze procedura de încuviințarea spitalizării forțate și tratamentului forțat al cetățeanului, proiectînd regulile de examinare a cererii, - să caracterizeze procedura de încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie a cetățeanului fără liberul lui consimțământ, proiectînd regulile de examinare a cererii, - să determine specificul aplicării măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie - să stabilească etapele procedurale ale sistării temporare a valabilității și 	<p>9. Procedura specială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constatarea faptelor care au valoare juridică de către instanțele de judecată - Procedura încuviințării adopției. - Declararea capacității depline de exercițiu minorului (emanciparea). - Declararea persoanei dispărută fără urmă sau decedată. - Limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea incapacității cetățeanului. Anularea limitării capacității de exercițiu și declararea capacității. - Încuviințarea spitalizării forțate și tratamentului forțat al cetățeanului. - Încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie a cetățeanului fără liber consimțământ. - Aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie - Sistarea temporară a valabilității și retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător

<p>retragerii licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător</p> <ul style="list-style-type: none"> – să soluționeze just situațiile de caz relevante unităților de conținut. 	
<ul style="list-style-type: none"> – să proiecteze etapele procedurii în ordonanță; – să analizeze procedura de contestare a ordonanței judecătorești; – să caracterizeze specificul executării ordonanței judecătorești; – să aprecieze importanța procedurii în ordonanță. – să soluționeze just situațiile de caz relevante unităților de conținut 	<p>10. Procedura în ordonanță</p> <ul style="list-style-type: none"> - condițiile de admisibilitate ale procedurii în ordonanță. - pretențiile în al căror temei se emite ordonanța judecătorească. - procedura de depunere și examinare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești. - natura juridică a ordonanței. forma și cuprinsul ordonanței. - contestarea și anularea ordonanței judecătorești.
<ul style="list-style-type: none"> – să analizeze elementele (subiecții, obiectul, temeiul) fiecărei căi de atac; – să stabilească competența de examinare a apelului și recursului împotriva deciziilor instanței de apel; – să caracterizeze modul de atacare a încheierilor primei instanțe; – să determine limitele de judecare a apelului, recursului împotriva hotărârilor și încheierilor pentru care nu este prevăzută calea apelului și recursului împotriva deciziilor instanței de apel; – să caracterizeze împuternicirile instanței de apel, de recurs împotriva hotărârilor și încheierilor pentru care nu este prevăzută calea apelului și de recurs împotriva deciziilor instanței de apel; – să analizeze procedura de examinare a admisibilității recursului împotriva deciziilor instanței de apel; – să determine conținutul temeiurilor de declarare a revizuirii; – să determine instanțele competente să examineze cererile de revizuire; – să proiecteze procedura de judecare a cererii de revizuire; – să caracterizeze împuternicirile instanței de revizuire; – să determine instanțele competente să rejudece pricina după admiterea cererii de revizuire și casare a hotărârilor 	<p>11. Căile de atac în procedura civilă</p> <ul style="list-style-type: none"> - căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești; - controlul judiciar; - apelul; - recursul împotriva încheierilor - recursul împotriva deciziilor instanței de apel; - revizuirea hotărârilor, deciziilor, încheierilor irevocabile

VI. SUGESTII PENTRU LUCRUL INDIVIDUAL

SUBIECTE/ PROBLEME	MODALITĂȚI DE REALIZARE	MODALITĂȚI DE EVALUARE
1. acțiunea în timp izvoarelor noi ale dreptului procesual civil	elaborarea de referate în baza practicii naționale și internaționale	suținerea publică a rezumatului în cadrul unui seminar-dezbateri;
2. termenul rezonabil – condiție esențială pentru un proces echitabil	elaborarea de referate în baza practicii naționale și internaționale	suținerea publică a rezumatului în cadrul unui seminar-dezbateri
3. contestarea actelor executorului judecătoresc	elaborarea de referate în baza practicii naționale și internaționale	suținerea publică a rezumatului în cadrul unui seminar-dezbateri

NOTĂ: Pentru realizarea obiectivelor tuturor conținuturilor din curriculum, audientul va realiza forme de activitate individuală, precum:

- studiul notițelor de curs, ale suporturilor de curs și manualelor în bibliotecă;
- consultarea comentariilor și a dicționarelor de specialitate;
- studiul suportului normativ curent, publicat în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”;
- studiul practicii judiciare a Curții Supreme de Justiție, a altor instanțe judecătorești și organe jurisdicționale, publicate oficial;
- accesarea, acumularea și studiul informației din rețeaua Internet și din alte surse accesibile.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

1. Evaluarea curentă a rezultatelor academice

- Participarea audienților în cadrul activităților practice (răspunsuri orale, participare la dezbateri, prezentări de rapoarte/comunicări/ informații)
- Probe scrise: două testări obligatorii care vor conține sarcini de mai multe niveluri cu:
 - obiective de cunoștințe;
 - obiective de capacități;
 - obiective de competențe profesionale și atitudini.
- Pregătirea unui referat științific și/sau aplicativ pe o problemă propusă pentru activitățile individuale
În cadrul activităților practice se va realiza:
 - Studierea și rezolvarea spețelor;
 - Activități de grup;
 - Sudii de caz;
 - Redactarea de către audienți a hotărârilor judecătorești, acțiunilor disciplinare, redactare de rechizitorii a ordonanțelor, a rezoluțiilor;
 - Studierea dosarelor, a actelor procedurale;
 - Proceduri de interpretare și aplicare corectă a legii;
 - Însușirea și aplicarea corectă a terminologiei de specialitate;
 - Simularea de procese;
 - Studiu individual a literaturii de specialitate, a experienței naționale și internaționale din domeniu;
 - Modelări/simulări de situații concrete.

a) Mostră de test deschis practicat în decursul semestrului:

Indicați exact, pentru fiecare din situațiile enunțate, ce acțiuni trebuie să întreprindă judecătorul în faza intentării procesului în judecată:

1. există o hotărâre obligatorie pentru părți a judecății arbitrale într-un litigiu identic;
2. instanța dată nu este competentă să judece pricina;
3. acțiunea este depusă de către reclamantul nerespectiv;
4. avocatul contractat de către reprezentantul legal al reclamantului nu are împuterniciri de a duce procesul;
5. acțiunea este depusă de o asociație obștească în apărarea intereselor unui număr nelimitat de persoane în baza prevederilor propriului statut;

b) Mostră de test pentru examenul final:

- 1. Analizați în maxim 10 propoziții neajunsurile procedurii de asigurare a acțiunii.**
- 2. Argumentați în fiecare situație cum trebuie să procedeze instanța de judecată în faza intentării procesului civil:**

1. la Judecătoria Buiucani a fost depusă o cerere de chemare în judecată privind partajarea unui lot de pământ amplasat în r. Strășeni, s. Cojușna, întrucât și reclamantul, și pîrîtul locuiesc în acest sector;
2. acțiunea este depusă împotriva unei persoane despre care din esența cauzei și materialele anexate la cerere este evident că nu este pîrît;
3. nu este achitată integral taxa de stat de către reclamantul persoană juridică;

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Izvoare normative internaționale:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la New York la 10.12.1948 (ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr.217-XII din 27.07.1990).
2. Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor și a Libertăților fundamentale, Roma din 04.11.1950;(ratificată prin Hotărîrea Parlamentului RM Nr.1298 din 24.07.1997).
3. Pactul internațional cu privire la drepturile economice și politice (New York, 16.12.1966), ratificat prin Hotărârea Parlamentului RM nr.217-XII din 27.07.1990.
4. Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la 18 aprilie 1961,Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1135-XII din 04 august 1992 (în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993)
5. Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare, încheiată la 24 aprilie 1963, Republica Moldova a a derat prin Hotărârea Parlamentului nr.1135-XII din 4 august 1992 (în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993);
6. Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine din 05 octombrie 1961 de la Haga, Republicii Moldova a a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.1136-XII din 19 iunie 2006.
7. Convenția de la Haga privind procedura civilă (ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1136-XII din 4 august 1992).
8. Convenția de la New-York privind recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine (ratificată prin Hotărîrea Parlamentului Republica Moldova nr. 87-XIV din 10 august 1998).
9. Convenția europeană de arbitraj comercial internațional, întocmită la Geneva la 21 aprilie 1961, Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.1331-XIII din 26 septembrie 1997 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 5 martie 1998).

10. Aranjamentul relativ la aplicarea Convenției europene de arbitraj comercial internațional, întocmit la Paris la 17 decembrie 1962, Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1331-XIII din 26 septembrie 1997 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 05 martie 1998).
11. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980, Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.1468-XIII din 29 ianuarie 1998 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 1 iulie 1998).
12. Convenție asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, întocmită la Haga, din 29 mai 1993, Republicii Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.1468-XIII din 29 ianuarie 1998 (în vigoare pentru Republica Moldova de la 01 august 1998).
13. Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate (aderare dispusă prin Legea nr.88-XVI din 20 aprilie 2006).
14. Convenția europeană cu privire la informarea asupra dreptului străin (în vigoare pentru Moldova de la 15.06.2002) și Protocolul adițional la Convenție (ratificate prin Legea nr.724-XV din 7 decembrie 2001, în vigoare pentru Moldova de la 15.06.2002).
15. Convenția cu privire la transmiterea persoanelor suferinde de boli psihice pentru tratament forțat (ratificată prin Legea nr.1190-XV din 4 iulie 2002).
16. Convenția europeană cu privire la abolirea legalizării actelor stabilite de către agenții diplomatice sau consulari (în vigoare pentru Moldova de la 31.08.2002).
17. Convenția europeană cu privire la statutul juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei (în vigoare pentru Moldova de la 15.06.2002).
18. Convenția europeană cu privire la recunoașterea și executarea deciziilor în materie de tutelă asupra copiilor și la restabilirea tutelei asupra copiilor (în vigoare pentru Moldova de la 01.05.2004).
19. Convenția Europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive (ratificată prin Legea nr.19-XVI din 10 februarie 2006).
20. Convenția CSI privind asistența juridică în raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22 ianuarie 1993 și Protocolul la Convenție din 28 martie 1997 (ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.402-XIII din 16 martie 1995 și, respectiv, Legea nr.164-XV din 4 aprilie 2003).
21. Tratat bilateral dintre Republicii Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1018-XIII din 3 decembrie 1996).
22. Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.261-XIII din 4 noiembrie 1994).
23. Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.260-XIII din 4 noiembrie 1994).
24. Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1487a-XII din 10 iunie 1993).
25. Tratat între Republica Moldova și Republica Letonă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1487-XII din 10 iunie 1993).
26. Acord între Republicii Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.1017-XIII din 3 decembrie 1996).
27. Tratat între Republicii Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (ratificat prin Legea nr.33-XVI din 14 aprilie 2005).

28. Acordul dintre Republica Socialistă Cehoslovacia și URSS privind asistența juridică în cauzele civile, penale și familiale din 12 august 1982, pus în aplicare prin succesiune între Republica Cehă și Republica Moldova din 28 august 2005.
29. Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene privind asistența judiciară și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă, semnat la Roma la 7 decembrie 2006 ratificat prin Legea nr.219 din 18.10.2007.

Hotărâri CtEDO versus Moldova:

ROSCA	22.03.2005	Securitatea raporturilor juridice.
ASITO	08.11.2005	Securitatea raporturilor juridice.
POPOV (Nr.2)	06.12.2005	Securitatea raporturilor juridice.
MACOVEI și al.	25.04.2006	Securitatea raporturilor juridice.
PRODAN	25.04.2006	Cu privire la satisfacție echitabilă.
ISTRATE	13.06.2006	Neexecutarea hotărârilor judecătorești. Securitatea raporturilor juridice.
ERMICEV	08.08.2006	Neexecutarea hotărârilor judecătorești. Securitatea raporturilor juridice.
BRAGA	14.11.2006	Neexecutarea hotărârilor judecătorești. Securitatea raporturilor juridice.
MELNIC	14.11.2006	Securitatea raporturilor juridice.
NISTAS GMBH	12.12.2006	Securitatea raporturilor juridice.
OFERTA PLUS S.R.L.	19.12.2006	Securitatea raporturilor juridice. Urmarirea reclamantului pentru adresarea la Curte.
MIHALACHI	09.01.2007	Neexecutarea hotărârilor judecătorești. Securitatea raporturilor juridice.
BUJNITA	16.01.2007	Securitatea raporturilor juridice în procedurile penale.
VENERA-NORD-VEST BORTA A.G.	13.02.2007	Securitatea raporturilor juridice.
MOLDOVAHIDROMAS	27.02.2007	Securitatea raporturilor juridice.
TOCONO ȘI PROFESORII PROMETEȘTI	26.06.2007	Tribunal imparțial
GUSOVSCI	13.11.2007	Durata excesivă a procedurilor judiciare.
CEACHIR	15.01.2008	Admiterea unui apel tardiv.
CRAVCENCO	15.01.2008	Durata excesivă a procedurilor judiciare.
BALAN	29.01.2008	Nerespectarea drepturilor de autor. Securitatea raporturilor juridice.
OFERTA PLUS S.R.L.	12.02.2008	Cu privire la satisfacție echitabilă.
DACIA S.R.L.	18.03.2008	Anularea privatizării. Securitatea raporturilor juridice.
MOLDOVAHIDROMAS	13.05.2008	Cu privire la satisfacție echitabilă.
BOICENCO	10.06.2008	Cu privire la satisfacție echitabilă.
ISTRATE (Nr. 2)	10.06.2008	Limitarea accesului la justiție pentru neachitarea taxei de stat.
BOBOC	04.11.2008	Durata excesivă a procedurilor judiciare.
PANZARI (Sectiunea a patra)	04.11.2008	Durata excesivă a procedurilor judiciare.
TUDOR-COMERT	04.11.2008	Limitarea accesului la justiție pentru neachitarea

		taxei de stat.
TUDOR-AUTO S.R.L. SI TRIPLU-TUDOR S.R.L.	09.12.2008	Neexecutarea hotărârilor judecătorești. Securitatea raporturilor juridice.
DACIA S.R.L.	24.02.2009	Cu privire la satisfacție echitabilă.
EUGENIA SI DOINA DUCA	03.03.2009	Securitatea raporturilor juridice.
BAROUL PARTNER-A	16.07.2009	Securitatea raporturilor juridice.
OLARU și al.	28.07.2009	Procedura – pilot. Neexecutarea hotărârilor judecătorești.
PANZARI (Sectiunea a treia)	29.09.2009	Durata excesivă a procedurilor judiciare.
DESERVIRE S.R.L.	06.10.2009	Durata excesiva procedurilor judiciare.
GODOROZEA	06.10.2009	Necitare în cadrul procedurilor civile.
BUSINESS SI INVESTITII PENTRU TOTI	13.10.2009	Limitarea accesului la justitie prin neadmiterea ca parte la proceduri.
MATEI SI TUTUNARU	27.10.2009	Durata excesiva procedurilor judiciare.
IPTEH S.A. și al.	24.11.2009	Securitatea raporturilor juridice.
BUCURIA	05.01.2010	Necitare în cadrul procedurilor civile.
AVRAMENKO	26.01.2010	Cu privire la satisfacție echitabilă.
LUNGU	06.04.2010	Cu privire la satisfacție echitabilă.
RACU	20.04.2010	Cu privire la satisfacție echitabilă.
IPTEH S.A. și al.	29.06.2010	Cu privire la satisfacție echitabilă.
BAROUL PARTNER-A	19.10.2010	Cu privire la satisfacție echitabilă.
RASSOHIN	18.10.2011	Citarea improprie.
OCULIST ȘI IMAȘ	28.06.2011	Durata excesivă a procedurilor.
DRAGOSTEA COPIILOR PETROVSCI și a	13.09.2011	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
COJOCARU	15.11.2011	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
OJOG	13.12.2011	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
AGURDINO SRL	27.09.2011	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
BANCA INTERNAȚIONALĂ DE INVESTIȚII ȘI DEZVOLTARE MB S.A. C. MOLDOVEI .	16.10.2012	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
PÎRNĂU ȘI ALȚII C. MOLDOVEI	31.01.2012	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
SFINX-IMPEX S.A	25.09.2012	Casarea hotărârilor judecătorești irevocabile prin aplicarea improprie a revizuirii.
MUDRIC,	16.07.2013	Violența domestică.
EREMIA și al.	28.05.2013	Violența domestică.

Izvoare normative naționale:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicat: 18.08.1994, în vigoare: 27.08.1994.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225 din 30.05.2003.
3. Codul de executare, nr.443 din 24.12.2004. Cartea întâi. Executarea hotărârilor cu caracter civil (art.1-161).
4. Legea contenciosului administrativ, nr.793 din 10.02.2000.
5. Legea taxei de stat, nr.1216 din 03.12.1992.
6. Legea cu privire la arbitraj, nr.23 din 22.02.2008.
7. Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional, nr.24 din 22.02.2008.
8. Legea cu privire la mediere, nr.134 din 14.06.2007.
9. Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale, nr.1086 din 23.06.2000.
10. Legea privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești, nr.59 din 15.03.2007.
11. Legea cu privire la avocatură, nr.1260 din 19.07.2002.
12. Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, nr.198 din 26.07.2007.
13. Legea cu privire la procuratură, nr.118 din 14.03.2003.
14. Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, nr.87 din 21.04.2011.

Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție:

1. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la unele chestiuni apărute în practica judiciară în legătură cu punerea în aplicare a Codului de procedură civilă al Republicii Moldova **nr. 30 din 24.10.2003**.
2. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile, **nr.32 din 24.10.2003**
//Hotărâre privind modificarea și completarea Hotărârii explicative "Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile" nr.32 din 24.10.2003, 15 aprilie 2013, nr.3.
3. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației despre încasarea cheltuielilor de judecată în cauzele civile, **nr.25 din 28.06.2004**
//Hotărâre privind modificarea și completarea Hotărârii explicative „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației despre încasarea cheltuielilor de judecată în cauzele civile” nr.25 din 28.06.2004, 24 decembrie 2012, nr. 6.
4. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica examinării de către instanțele judecătorești a cauzelor privind limitarea în capacitatea de exercițiu și declararea incapacității persoanei fizice, **nr.17 din 31.05.2004**.
5. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la unele chestiuni ce vizează procedura de eliberare a ordonanțelor judecătorești **nr. 18 din 31.05.2004**.
6. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la actele judecătorului în faza intentării procesului civil și pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare **nr. 24 din 28.06.2004**.
7. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica judecării de către instanțele judecătorești a pricinilor civile privind încuviințarea examenului psihiatric sau a pitalizării persoanei fără liberul ei consimțământ sau al reprezentantului ei legal **nr. 35 din 22.11.2004**.
8. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la aplicarea de către instanțele economice a prevederilor legale ce țin de dizolvarea agenților economici **nr.38 din 22.11.2004**, În buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.1, pag.15 *//Hotărâre privind modificarea și completarea hotărârii Plenului CSJ nr. 38 din 22.11.04 „Cu privire la aplicarea de către instanțele economice a prevederilor legale ce țin de dizolvarea agenților economici”, cu modificările ulterioare. 24 decembrie 2012 nr.10.*

9. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la examinarea pricinilor civile în ordine de apel **nr. 15 din 03.10.2005.**
10. Hotărârea Plenului CSJ privind aplicarea normelor Codului de procedură civilă la judecarea pricinilor în primă instanță **nr. 24 din 12.12.2005.**
11. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica aplicării legislației procedurale la examinarea cauzelor civile în recurs **nr. 3 din 27.03.2006.**
12. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la aplicarea legislației procesuale civile la întocmirea hotărârii și încheierii judecătorești **nr. 2 din 07.07.2008;**
13. Hotărârea Plenului CSJ privind practica judiciară cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică și declararea persoanei dispărută fără veste sau decedată **nr.4 din 07.07.2008;**
14. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Codului de executare **nr.5 din 07.07.2008.**
15. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a prevederilor Capitolului XXXI din Codul de procedură civilă (aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie) **nr.1 din 28.05.2012.**
16. Hotărârea Plenului CSJ Privind practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitoare la suspendarea (sistarea și retragerea) licențelor ce vizează activitatea de întreprinzător **nr. 2 din 28.05.2012**
17. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației privind regimul juridic al adopției **nr. 5 din 24.12. 2012**
18. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a legislației procedurale la examinarea pricinilor civile în ordine de revizuire **nr. 2 din 15.04. 2013.**

Recomandările Curții Supreme de Justiție:

1. Recomandarea nr.1 privind prezentarea și administrarea înscrisurilor.
2. Recomandarea nr.2 privind termenul de depunere a cererii despre prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil.
3. Recomandarea nr.5 privind dreptul instanței de judecată să asigure acțiunea prin suspendarea actului de concediere.
4. Recomandarea nr.6 privind satisfacția echitabilă.
5. Recomandarea nr.9 privind punerea în aplicare a normelor de procedură civilă.
6. Recomandarea nr.10 privind întoarcerea executării.
7. Recomandarea nr.11 privind examinarea cererilor depuse de S.A. „TERMOCOM”.
8. Recomandarea nr.12 privind quantumul taxei de stat la depunerea cererii de chemare în judecată în litigiile de reparare a prejudiciului moral.
9. Recomandarea nr.14 privind anularea măsurilor de asigurare a acțiunii civile.
10. Recomandarea nr.15 privind dobânda de întârziere în cazul neexecutării benevole a hotărârii judecătorești.
11. Recomandarea nr.20 privind scutirea de taxa de stat în cauzele de contencios administrativ.
12. Recomandarea nr.21 privind procedura de examinare a cererilor despre încasarea pensiei.
13. Recomandarea nr.22 privind unele aspecte ale reprezentării în procesul civil.
14. Recomandarea nr.23 privind unele aspecte ale încasării cheltuielilor de asistență juridică.
15. Recomandarea nr.24 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.155 din 05.07.2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova.
16. Recomandarea nr.25 privind calitatea părâtului în litigiile despre dreptul la pensie.
17. Recomandarea nr.26 privind imunitatea misiunilor diplomatice.
18. Recomandarea nr.28 privind unele aspecte ale aplicării Codului de procedură civilă la examinarea cererilor de recuzare.
19. Recomandarea nr. 35 privind practica de aplicare a dispozițiilor art. 181 CPC.

20. Recomandarea nr. 36 privind încasarea taxei de stat în cazul anulării ordonanței și examinării pretențiilor în procedură contencioasă.
21. Recomandarea nr. 40 cu privire la participarea procurorului în pricinile civile conform art. 71 alin. (3) CPC.
22. Recomandarea nr. 45 cu privire la temeiurile de restituire a pricinilor civile spre rejudecare de către instanțele de apel și instanța de recurs.
23. Recomandarea nr. 46 cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale ce reglementează întocmirea procesului-verbal în cazurile întreruperii ședinței de judecată și amânării procesului civil.
24. Recomandarea nr. 47 cu privire la aplicarea prevederilor art. 3186 CPC la aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie.
25. Recomandarea nr. 50 cu privire la întocmirea hotărârii integrale.
26. Recomandarea nr. 54 cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces.

Avize consultative ale Curții Supreme de Justiție:

1. Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la modul de aplicare a art. 171, art.423 și art. 428 CPC din 4 martie 2013 mun. Chișinău nr. 4ac-6/13.
2. Aviz consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la modul de aplicare a Legii cu privire la avocatură și a normelor de procedură civilă ce se referă la mandatul avocatului din 4 martie 2013 mun. Chișinău nr. 4ac-3/13.
3. Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la posibilitatea și modalitatea revizuirii încheierii judecătorești de admitere a obiecțiilor împotriva ordonanței judecătorești și posibilitatea anulării ultimei în baza temeiurilor invocate în art. 449 lit. b) și c) CPC. din 15 aprilie 2013 mun. Chișinău 4ac-10/13.
4. Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la modul de aplicare a art. 385, 388 CPC din 27 mai 2013 mun. Chișinău. nr.4ac-13/13.

Manuale, comentarii:

1. *Manualul judecătorului pentru cauze civile Ediția a II-a.* Coordonatori M.Poalelungi, E.Belei, D.Sârcu, Chișinău, 2013.
2. Mihai Poalelungi, Anastasia Pascari. *Pregătirea pricinilor civile pentru dezbaterile judiciare*, - Chișinău, 2006
3. Ioan Leș, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole art.1-1133*, București, Editura C.H.Beck, 2013.
4. *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat. Vol. I – art. 1-526*, coordonatori - Viorel Mihai Ciobanu, Marian Niculae București, Universul Juridic, 2013.
5. Ion Deleanu, *Noul Cod de procedură civil. Vol. I și Vol II.* București, Universul Juridic, 2013.
6. Ioan Leș. *Studii de drept judiciar privat.*- Bucuresti: Universul Juridic, 2012.
7. Corneliu Bîrsan, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu pe articole*, Ediția a 2-a, București, C.H.Beck, 2010.
8. Ion Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Vol. I, Vol II și Vol III. Ediție revăzută, completată și actualizată*, - București, Universul Juridic, 2013.
9. Gheorghe Durac. *Drept procesual civil. Actele de dispoziție ale părților în procesul civil.* – Iași: Polirom, 1999.
10. Ioan Leș. *Drept procesual civil: Cursul universitar.* București: CH Beck, 2010.
11. Florea Măgureanu, *Drept procesual civil.* București: ALL BECK, 2011.
12. Dumitru Rădescu, Elena Rădescu, Georgeta Stoican, *Dicționar de drept civil și proceduri civile*, București, C.H.Beck
13. Alexandru Suci, *Excepțiile procesuale în noul Cod de procedură civilă*, București: Universal juridic, 2012.

14. Andreea Tabacu, *Drept procesual civil*, București: Universal juridic, 2013.
15. Mihaiela Tăbărcă, *Drept procesual civil, Vol. II. Procedura contencioasă în fața primei instanțe, procedura necontencioasă judiciară. Proceduri speciale conform Noului Cod de procedură civilă*, București: Universal juridic, 2013.

1. Власов А.А. *Гражданский процесс* – Москва: Юрайт, 2012.
2. *Гражданский процесс. Учебник* / Под ред. М.К. Треушникова. - Москва, 2008.
3. *Гражданский процесс. Учебник* / Под ред. В.В. Яркова. - Москва, 2009.
4. *Гражданское процессуальное право России. Учебник* / Под ред. М.С. Шакарян, - Москва, 2004.
5. *Гражданский процесс. Учебник* / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечет. - Москва, 2000.
6. *Гражданский процесс. Общая часть. Учебник* / Под ред. Т.А. Беловой, И. Н. Колядко, Н.Г. Юркевича. - Минск, 2000.
7. *Гражданский процесс. Особенная часть. Учебник* / Под ред. Т.А. Беловой, И. Н. Колядко, Н.Г. Юркевича. - Минск, 2002.
8. *Гражданский процессуальный кодекс Молдовы. Комментарий.* / Под ред. Кожухарь А.Н., Райлян А.А. – Кишинев: Universitas, 1992.
9. Курочкин С.А. *Частные и публичные начала в цивилистическом процессе.* – Москва: Инфотропик Медиа, 2012.
10. Лебедев М. Ю. *Гражданский процесс.* – Москва: Юрайт, 2012.
11. *Комментарий к гражданскому процессуальному кодексу РФ* / Под ред. Шакарян М.С. - Москва, 2003.
12. *Научно-практический комментарий к ГПК РФ* / Под ред. В.М. Жуйкова, В.К. Пучинского, М.К. Треушникова. - Москва, 2003.
13. Осокина Г.Л. *Гражданский процесс. Общая часть.* - Москва, 2004.
14. Салогубова Е.В. *Римский гражданский процесс.* - Москва, 2000.
15. Таранова Т. С. *Гражданский процесс.* – Минск: БГЭУ 2011.